

Архивски подаци о „народним“ љекарима Иличковићима (из Црмнице), од раније познатим видарима, ранарима, траварима и, штавише, „хирурзима“, за последњих четрдесет година XIX в. изложени су у наредном поглављу.

Период од одласка руских санитетских екипа до доласка др Милана Јовановића Батута у Црну Гору (то јест од марта 1878. до августа 1880) обрађен је у петом поглављу.

На крају је успјешно изложена најважнија архивска грађа о врло значајном Батутовом раду у Црној Гори, од августа 1880. до октобра 1882. године.

Сматрамо да је штета што Друштво љекара СР Црне Горе, које издаје „Медицинске записе“, није израдило и сепарате овог корисног прегледа здравствене службе у нас.

П. Ђ.

С. А. Никитин, ОЧЕРКИ ПО ИСТОРИИ ЮЖНЫХ СЛАВЯН И РУССКО-БАЛКАНСКИХ СВЯЗЕЙ В 50—70-е ГОДЫ XIX В., „Наука“, Москва 1970, стр. 327

Сергеј Александрович Никитин познат је као бриљантан историчар, један од најбољих совјетских проучавалаца прошлости јужнословенских народа. Највећи број његових радова обрађује период од кримског рата (1853—1856) до Берлинског конгреса (1878). О том периоду он је дао низ радова, писаних првенствено на основу руске архивске грађе, која има изванредну важност за изучавање прошлости јужнословенских народа. Нарочито значајни су радови С. А. Никитина који обрађују утицај Русије на националноослободилачки покрет балканских народа. Његово познато дјело „Словенски комитети у Русији“ од капиталног је научног значаја.

У овој књизи обједињено је неколико радова С. А. Никитина које сам аутор подијелио у три тематске групе.

У раду *О питању економског стања бугарских градова у периоду њиховог ослобођења од турске власти* Никитин, на основу руских извора, разматра састав становништва и економско стање бугарских градова. Основни извор за ово, разматрање био је попис који је 1879. године извршен по наређењу руске владе.

У раду *Революционарна борба у Бугарској у 1875. и 1876. години и априлски устанак* Никитин значајно оцјењује револуционарну борбу у Бугарској и узроке неуспјеха априлског устанка, и карак-

терише класну и националну политику вођа бугарског ослободилачког покрета.

За историју јужнословенских народа, а посебно Срба и Црногораца, нарочито је интересантан рад *Руска политика на Балкану и почетак Источног рата*. У овом раду концизно је изложена руска политика према црногорско-турском рату (1852—1853) и неуспјешна настојања Русије да Србију и Црну Гору ангажује за своју антитурску кампању. Никитин открива узроке неуспјеха руске политике на Балкану у ово вријеме, указује на то да је Русија гледала на балканске народе као на средство за остварење својих војно-политичких планова и да је то битно утицало на ток кримског рата.

У чланку *Русија и Словени шездесетих година XIX вијека* Никитин пише о програму и циљевима руске политике на Балкану у оно вријеме, методу окупљања балканских народа и руском утицају на националноослободилачки покрет балканских народа.

Слична питања излажу се и у раду *Руска дипломатија и национални покрет Јужних Словена педесетих и седмдесетих година XIX вијека*. Овдје се излажу опште тенденције и задаци руске политике на Балкану у периоду од кримског рата до Берлинског конгреса и само у основним цртама изнесе опште констатације о

ставу Русије према национално-ослободилачком покрету балканских народа.

Руска периодична штампа показивала је велико интересовање за догађаје на Балкану. Она их је разматрала и тумачила зависно од тога чије је интересе заступала. О томе Никитин пише у чланцима: *Национални покрет на Балкану шездесетих година XIX вијека у свјетлости савремене руске периодичне штампе и Балкански догађаји у руској периодичној штампи уочи источне кризе.*

Глас руске штампе омогућава нам да дознамо нешто више о ставу представника руских политичких група и партија према догађајима на Балкану.

У свом зборнику радова објављен је и врло интересантан чланак *Вук Караџић и Русија.*

На крају Зборника приложен је регистар имена и периодичних издања.

Део радова у овом зборнику појављује се први пут. Неки дјелови чланка о бугарским градовима и раније су објављени, али их је аутор за ово издање темељито прерадио. И неки други радови објављени су у разним совјетским часописима и зборницима, али су и они за ово издање прерађени, неки подаци из ранијих издања су попуњени и исправљени, а посебно су узети у обзир резултати најновијих истраживања.

Р. Јовановић

„БОКА“ 1. и 2. ЗБОРНИК РАДОВА ИЗ НАУКЕ, КУЛТУРЕ И УМЈЕТНОСТИ

Изласком ове нове публикације, научно занимљиви и сложени бокељски простор добио је на свом терену још једну осматрачницу и још један погитцај и могућност што свестранијег истраживања. Поред едисије „Годишњака“ Поморског музеја у Котору, која је већ 18 година специјалистички посвећена поморским проблемима Боке и Црногорског приморја, овај нови зборник Завичајног музеја из Херцег-Новога има друго интересно подручје, из шире научне, културне и умјетничке сфере.

У компетентним рукама редакцијског одбора, састављеног од др Славака Мијушковића, Срђана Муслића, Велимира Радовића, Лазара Сеферовића и Марије Црнић, а са одговорним уредником и аниматором тог издавачког посла Илијом Пушићем, досад су изашла два броја „Боке“.

У првом броју за 1969. годину, на 167 страна, између 14 разноврсних прилога, налазимо теме из археологије, проблем убикације римске војне цесте IV вијека, покушај везивања легенде Галатеје и Акиса за перашке отоке, средњовјековне историје, историје умјетности, лингвистике, правне и-

сторије, фолклора, саобраћаја и градничког покрета између два рата.

Аутори су следећи:

- Илија Пушић*, Археолошки локалитети и стање археолошке науке у Боки Которској, стр. 7 — 23;
Золтан Мађар, Најстарија архитектура у Боки Которској, стр. 23—33;
Др Славко Мијушковић, О римској цести кроз Боку Которску, 33—53;
Максим Злоковић, Словенска жупа Драчевица, стр. 53—73;
Антоније Фарчић, Житије св. краља Владимира, стр. 73—81;
Ристо Ковијанић, Которски златар Милко из Новог Брда (савременик Новака Ковача), стр. 81 — 89;
Др Васо Томановић, Из лексике говора Боке Которске, стр. 89 — 99;
Марија Црнић, „Бокешка сетенца“ донесена на Прчању 1848. године, стр. 99—109;
Др Миљана Радовановић, Вук Поповић и фолклор Боке Которске, стр. 109—117;
Саво Вукмановић, Његошева родна кућа, стр. 117—125;